

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 74/2012-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Š. J., R., zastúpeného spoločnosťou L., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. M. K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 11 Cb 226/2005-416 zo 16. júna 2011 a uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob 156/2011-429 z 28. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. J. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. februára 2012 doručená sťažnosť Š. J., R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou L., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. M. K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 Cb 226/2005-416 zo 16. júna 2011 (ďalej

len „uznesenie zo 16. júna 2011“) a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Cob 156/2011-429 z 28. septembra 2011 (ďalej len „uznesenie z 28. septembra 2011“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako navrhovateľ sa návrhom z 21. októbra 2005 podaným okresnému súdu domáhal proti obchodnej spoločnosti D., s. r. o. (ako odporcovi v 1. rade), zaplata sumy 137 845 Sk s príslušenstvom z titulu odplaty za vykonanú nákladnú prepravu. Podaním z 11. mája 2006 sťažovateľ rozšíril svoj návrh aj proti K. H. (ako odporcovi v 2. rade). Konanie v označenej veci sťažovateľa bolo vedené okresným súdom pod sp. zn. 11 Cb 226/2005.

Okresný súd uznesením č. k. 11 Cb 226/2005-259 z 24. novembra 2009 zastavil konanie v časti proti odporcovi v 2. rade a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania spojených s konaním a zastavením konania proti odporcovi v 2. rade. Konanie bolo zastavené z dôvodu, že odporca v 2. rade 15. októbra 2008 zomrel a podľa oznámenia Okresného súdu Salzburg nie sú dedičia, ktorí by po ňom prijali dedičstvo.

Okresný súd rozsudkom č. k. 11 Cb 226/2005-365 z 8. novembra 2010 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) návrh sťažovateľa (smerujúci už len proti odporcovi v 1. rade) zamietol s tým, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením a trovy štátu znáša štát. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd rozsudkom č. k. 15 Cob 14/2011-388 z 23. februára 2011 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorý tak nadobudol právoplatnosť 9. apríla 2011, a zároveň rozhodol, že o trovách odvolacieho konania rozhodne okresný súd.

Krajský súd v Bratislave – justičná pokladnica, výzvami zo 16. mája 2011 vyzvala sťažovateľa na splnenie povinností uložených právoplatnými a vykonateľnými rozhodnutiami v súdnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 Cb 226/2005 a uhradenie pohľadávok z titulu súdnych poplatkov v sume 302 € a 27,48 €.

Sťažovateľ návrhom doručeným okresnému súdu 2. júna 2011 požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov a svoju žiadosť odôvodnil svojou nepriaznivou finančnou situáciou.

Okresný súd uznesením zo 16. júna 2011 zamietol návrh sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov a v odôvodnení svojho uznesenia uviedol: „Podľa § 138 ods. 1 OSP Na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť, poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa nevracajú.

Po vykonanom dokazovaní, oboznámení sa s predloženým listinným materiálom dospel súd k záveru, že oslobodenie od súdnych poplatkov už nemožno navrhovateľovi priznať, nakoľko konanie je právoplatne skončené, preto rozhodol tak, že návrh navrhovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov zamietol. “

Proti uzneseniu okresného súdu zo 16. júna 2011 podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom okrem iného uviedol: „Dôrazne nesúhlasím s názorom súdu, že by nebolo možné priznať oslobodenie od súdnych poplatkov v tomto čase (po právoplatnosti zamietavého rozsudku). Zákon o súdnych poplatkoch hovorí len o tom, že ak súd oslobodenie od súdnych poplatkov prizná, už zaplatené súdne poplatky nemožno vrátiť tomu, kto ich zaplatil, neupravuje však, v ktorej fáze už nie je možné požiadať o oslobodenie a rozhodnúť o ňom. Navrhovateľ žiada o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku pred jeho zaplatením a preto nič nebráni súdu v tom, aby o oslobodení rozhodol kladne...

Prípadné vymáhanie tohto súdneho poplatku zo strany Justičnej pokladnice by spôsobilo navrhovateľovi ešte vážnejšie finančné problémy, ktoré však je možné eliminovať kladným rozhodnutím o oslobodení navrhovateľa od súdnych poplatkov.

Ďalším nemenej dôležitým faktorom vo veci je, že podľa rozsudku zo dňa 08. 11. 2010 malo byť o trovách rozhodnuté samostatným uznesením. Do dnešného dňa však navrhovateľovi takéto rozhodnutie doručené nebolo...

žiadam súd, aby pri rozhodovaní bral do úvahy aj nepriaznivé okolnosti vývoja súdneho sporu, v ktorom sa navrhovateľ v dobrej viere domáhal zaplatenia služieb, ktoré

preukázateľne a nespochybniteľne poskytol, pričom odporca v I. rade sa zodpovednosti snažil v maximálne možnej miere zbaviť a prenechať ju na pleciach odporcu v II. rade, ktorý medzitým zomrel... a možné trestnoprávne súvislosti súčinnosti odporcu v I. a II. rade pri tejto podnikateľskej činnosti...“

Krajský súd uznesením z 28. septembra 2011 potvrdil odvolaním sťažovateľa napadnuté uznesenie okresného súdu zo 16. júna 2011 a v odôvodnení svojho uznesenia uviedol: „Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 219 ods. 2 OSP).

S poukazom na vyššie citované zákonné ustanovenie teda odvolací súd poukazuje na dôvody napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa s tým, že žalobca nespĺňa zákonnú podmienku na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 138 ods. 1 OSP. Podľa tohto zákonného ustanovenia je možné priznať účastníkovi oslobodenie od súdnych poplatkov, okrem relevantných majetkových pomerov splnením ďalšej podmienky, a to, že sa nejedná o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Nakoľko žalobca bol v tomto konaní plne neúspešný, vychádzajúc z právoplatných rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu, ktorými bol žalobcov návrh zamietnutý, možno z uvedeného vyvodiť jednoznačný záver, že žalobcom uplatňované právo bolo zrejme bezúspešné. V takom prípade tak, ako už bolo vyššie spomenuté, nie je splnená zákonná podmienka na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

Odvolací súd preto rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa ustanovenia § 219 ods. 1, 2 OSP potvrdil.“

Okresný súd uznesením č. k. 11 Cb 226/2005-443 z 8. decembra 2011 rozhodol, že sťažovateľ je povinný zaplatiť odporcovi v 1. rade náhradu trov konania v sume 996,50 € na účet jeho právneho zástupcu.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie ním označeného základného práva uznesením okresného súdu zo 16. júna 2011 a uznesením krajského súdu z 28. septembra

2011 z dôvodu podľa neho nesprávnych skutkových a právnych záverov v nich vyslovených.

V podstatnej časti svojej argumentácie sťažovateľ namieta nesprávnosť záveru o tom, že súdne konanie, v ktorom žiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, bolo v čase podania jeho žiadosti a rozhodovania o nej právoplatne skončené, pričom práve o tento záver opierali okresný súd aj krajský súd svoj ďalší podľa sťažovateľa nesprávny záver o nemožnosti priznania oslobodenia od súdnych poplatkov v konaní už právoplatne skončenom. Podľa sťažovateľa označené súdne konanie nebolo právoplatne skončené v rozhodnom čase, keďže v ňom nebolo ešte rozhodnuté o trovách prvostupňového, ako i odvolacieho konania vo vzťahu k odporcovi v 1. rade. Ďalej podľa sťažovateľa právoplatné skončenie konania nie je zákonnou prekážkou na priznanie oslobodenia od poplatkov. K tejto časti svojej argumentácie sťažovateľ uviedol: „... rozhodnutie vychádzalo z nesprávneho predpokladu, že po právoplatnom rozhodnutí vo veci samej (avšak o trovách, konania ešte rozhodnuté nebolo, teda konanie nebolo skončené) už nie je možné priznať účastníkovi oslobodenie od súdnych poplatkov, hoci takáto podmienka v zákone vôbec nie je ustanovená a sťažovateľ by inak podmienky na priznanie oslobodenia splnil. Následkom tohto nesprávneho rozhodnutia... hrozí sťažovateľovi, že súdny poplatok bude od neho vymáhaný zo strany Justičnej pokladnice... Sťažovateľ je presvedčený, že o oslobodenie od súdnych poplatkov je účastník súdneho konania oprávnený žiadať kedykoľvek počas súdneho konania...“

Podľa sťažovateľa krajský súd vôbec neskúmal správnosť záverov okresného súdu o právoplatnom skončení konania a jeho dôsledkoch pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov. Napriek tomu krajský súd uznesenie okresného súdu zo 16. júna 2011 potvrdil, avšak podľa sťažovateľa z úplne iných dôvodov ako rozhodol okresný súd, a to z dôvodu, že podľa názoru krajského súdu v danom prípade išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva zo strany sťažovateľa, a preto nebol daný dôvod na priznanie oslobodenia od poplatkov.

Sťažovateľ nepovažuje za správny ani názor krajského súdu o tom, že v danom prípade išlo zo strany sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, a k tomu

vo svojej argumentácii okrem iného uvádza: „... porušovateľ v II. rade (krajský súd, pozn.) preveroval celý skutkový stav prípadu, pričom zohľadňoval všetky vykonané dôkazy... Ak by súd rozhodoval o oslobodení od súdnych poplatkov skôr (pri podaní návrhu vo veci samej), nemohol by do úvahy brať vývoj dokazovania, čím vznikajú rozdiely v rozhodovaní súdu o rovnakých prípadoch, čo je v rozpore s princípom právnej istoty (t. j. rovnaké alebo obdobné prípady sú posudzované rôzne a podľa odlišných kritérií). Tým, že porušovateľ v II. rade bral do úvahy aj vykonané dôkazy, dôkaznú situáciu a doterajší vývoj konania vo veci samej, bola žiadosť sťažovateľa posúdená prísnejšie ako mala byť, čím došlo k jeho neodôvodnenej diskriminácii oproti tomu, keby žiadosť podal skôr...“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o tomto dočasnom opatrení:

„... Ústavný súd odkladá vykonateľnosť Uznesenia Okresného súdu Topoľčany v konaní č. 11 Cb/226/2005 zo dňa 28. 03. 2006 a Uznesenia Okresného súdu Topoľčany v konaní č. 11 Cb/226/2005 zo dňa 06. 12. 2010...

Okresný súd Topoľčany, Krajský súd v Nitre a Justičná pokladnica Krajského súdu v Bratislave sú povinní sa zdržať vykonávania Uznesenia Okresného súdu Topoľčany v konaní č. 11 Cb/226/2005 zo dňa 28. 03. 2006 a Uznesenia Okresného súdu Topoľčany v konaní č. 11 Cb/226/2005 zo dňa 06. 12. 2010, a to až do rozhodnutia o ústavnej sťažnosti.“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti týmto nálezom:

„... Uznesením Okresného súdu Topoľčany v konaní č. 11Cb/226/2005 zo dňa 16. 06. 2011 v nadväznosti na Rozsudok Krajského súdu v Nitre 15 Cob/14/2011-388 zo dňa 23. 02. 2011 bolo porušené ústavné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. ...

Uznesením Krajského súdu v Nitre v konaní č. 15Cob/156/2011 zo dňa 28. 09. 2011 ako odvolacieho súdu v nadväznosti na Rozsudok Krajského súdu v Nitre 15 Cob/14/2011-388 zo dňa 23. 02. 2011 bolo porušené ústavné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky...

Okresný súd Topoľčany v konaní č. 11Cb/226/2005 je povinný opätovne prejednať sťažovateľovu žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov...

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané zadosťučinenie 2.000,- EUR ...

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 323,50 EUR.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože

uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu zo 16. júna 2011, ktorým mu nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, a uznesením krajského súdu z 28. septembra 2011, ktorým bolo na odvolanie sťažovateľa potvrdené uznesenie okresného súdu zo 16. júna 2011.

Sťažovateľ vidí porušenie ním označených práv v nesprávnych skutkových a právnych záveroch vyslovených v uznesení okresného súdu zo 16. júna 2011 a uznesení krajského súdu z 28. septembra 2011.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa uznesením okresného súdu zo 16. júna 2011

Ústavný súd konštatuje, že uznesenie okresného súdu zo 16. júna 2011 bolo preskúmateľné na základe dostupného opravného prostriedku – odvolania proti tomuto uzneseniu, ktoré sťažovateľ aj využil, a preto ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa uznesením krajského súdu z 28. septembra 2011

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr.

II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Ústavný súd nezistil, že by napadnuté uznesenie krajského súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Krajský súd sa podľa názoru ústavného súdu dostatočne vysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľa a náležite odôvodnil svoje závery, keď sa v plnom rozsahu stotožnil so závermi okresného súdu (ktorý nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu podania jeho žiadosti po právoplatnom skončení konania vo veci samej) a zároveň uviedol, že v danom prípade je daný dôvod na nepriznanie oslobodenia aj z dôvodu, že išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva.

Ústavný súd po preskúmaní uznesenia krajského súdu z 28. septembra 2011 konštatuje, že v ňom nemožno ustáliť prvky arbitrárnosti, ktoré by nasvedčovali nesprávosti skutkových a právnych záverov krajského súdu, alebo ktoré by spočívali v ich nedostatočnom odôvodnení a mohli by zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného uznesenia krajského súdu v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Naopak, ide o skutkové a právne závery, ktoré sú podľa názoru

ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnené, t. j. tak, ako to vyplýva z požiadaviek základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľa s napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a bez znakov arbitrárnosti. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenia základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a základným právom sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala, že mohlo dôjsť k jeho porušeniu, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre zjavnú neopodstatnenosť.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2012